KETUN SEIKKAILUSTA HARAKAN VANKEUTEEN

LOUIS PERGAUD

Cancourt-akademian palkitsema teos.

ARVI A. KARISTO HÄMEENLINNA

HINTA 2 Mk.

LOUIS PERGAUD

KETUN SEIKKAILUSTA HARAKAN VANKEUTEEN

ELÄINTARINOITA

Concourt-akademian v. 1910 palkitsema

RANSKANKIELISEN ALKUTEOKSEN YHDEKSÄNNESTÄ PAINOKSESTA SUOMENSI

—i —a

KUSTANTAJA
ARVI A. KARISTO, HÄMEENLINNA

näköispainos ntamo 2012
ISBN 978-952-215-337-1

Valmistaja: BoD – Books on Demand, Norderstedt, Saksa

www.ntamo.net

HÄMEENLINNA 1911
O.-Y. Hämeenlinnan Uusi Kirjapaino

ALKUSANA.

Tämän kirjan tekijä, Louis Pergaud, on kasvanut keskellä luontoa, jota hän pienestä pitäen on oppinut rakastamaan. Hän syntyi tammikunn 22 päivänä 1882 kaakkois-Ranskassa lähellä Besanfonin kaupunkia, joka sijaitsee Juravuorten rinteellä. Jo poikasesta hän, kuten isänsä ja isoisänsä, on ollut kätevä pyssynkäyttäjä. Risteillessään metsissä ja kedoilla pyssyinensä oppi hän tuntemaan eläinten elämää. Mutta mikäli hän näihin metsän asukkaisiin tutustui, sikäli oppi hän niitä rakastamaan, eikä sitten enää tahtonut murha-asetta niitä vastaan tähdätä. Vähitellen syntyi hänessä halu sanoa sana niiden puolesta, jotka itse ovat kykenemättömiä ihmiselle tajuttavin keinoin ilmaisemaan tarpeensa ja taivaaseen huutavan hätänsä. Näin syntyi m. m. se teos, joka nyt suomenkielisessäkin asussa pyrkii vetoomaan ihmisen jaloimpiin tunteisiin.

Elättääkseen henkensä rupesi Louis Pergaud opettajaksi. Iltahetkensä käytti hän vanhojen ranskalaisten mestariteosten lukemiseen, ammentaen niistä kirjallista inspiratsionia. Hän sepitti myös runoja, joita hän aluksi lähetti maaseudulla ilmestyviin kirjallisiin aikakauslehtiin; sittemmin julkaisi hän ne kahtena kokoelmana, jotka ranskalainen yleisö suopeasti otti vastaan.

Kerran jätti hän kotonsa, metsänsä ja kyläkoulunsa ja lähti Pariisiin. Siellä hän sai kokea, kuten moni muu vähävarainen, paljon vaikeuksia, kunnes sai vaatimattoman toimen, jolla kykeni henkeänsä elättämään. Pariisissa tutustui hän toisiin nuoriin kirjailijoihin, joiden kanssa yhdessä toimitti virkeää aikakauslehteä.

Mutta Louis Pergaud ei viihtynyt Pariisissa; hän olisi tahtonut viettää ainakin joitakin kuukausia vuodesta syntymäseudullaan, missä tunsi kirjallisen inspiratsioninsa lähteiden löytyvän. Mutta kun hän toimeltaan ei voinut saada pitempiaikaista lomaa, pyrki hän jälleen opetusalalle ja sai paikan Pariisin lähellä. Samalla seudulla on eläinlääkäriopisto ja sairaala eläimiä varten. Eläinraukat, joita hän täällä näki, saivat hänen entistä enemmän kaipaamaan kotiseutunsa voimakkaita, villejä metsänasukkaita. Uudessa toimessaan oli hänellä lomaa kaksi kuukautta, jonka ajan hän käytti tutkien eläinten elämää kedoilla ja metsissä. Ja lukukauden aikana kävi hän joka päivä, päätettyään työnsä koulussa, missä hän 65 oppilaalle opetti luku- ja kirjotustaitoa, Pariisissa, missä kirjotteli eläinkuvauksiansa, joista osa muodostaa teoksen De Goupil à Margot.

Tällaisissa oloissa on siis syntynyt se kirja, joka nyt suomalaisellekin yleisölle tarjotaan. Kaikkiaan on tämä nuori kirjailija julaissut neljä eläinkuvauksia sisältävää teosta, m. m. romaanin jahtikoirasta ja kissan elämäkerran.

Louis Pergaud'n eläinkuvaukset ovat kotimaassaan saavuttaneet suosiota sekä suuren yleisön että korkeimpain kirjallisten piirien puolelta. Edellistä suosiota todistaa nyt suomennetun teoksen laaja leveneminen — sitä on kotimaassaan ilmestynyt yhdeksän painosta — jälkimmäistä Goncourt-akatemian palkinto, mikä on tunnustus teoksen taiteellisesta kypsyydestä.

Saakoon tämä kirja suomalaisellekin lukijalle puhua sydämen kieltä, saakoon se hänenkin nähtäväkseen avata maailman, joka iloineen ja kärsimyksineen on kyllin mieltäkiinnittävä luomisen herrankin katseltavaksi ja joka on lähellä meitä jokaista, vaikka ihmissilmämme ovat liiaksi itsekkyyden sokaisemat sitä näkemään.

Suomentaja.

Mikko Repolaisen surullinen seikkailu.

I.

Oli leppeä maaliskuun ilta, aivan tavallinen kevätilta. Kuu paistoi täydeltä terältään, ja virkeä tuuli sai arat silmikot säilymään pihkaisessa piilossaan mahdollisen hallan pelosta.

Tämä ilta ei ollut Mikko Repolaiselle muiden iltojen kaltainen. Jo aamuhämärissä, jolloin hämyharso oli vielä seudun peittänyt, korottaen kukkuloita ja syventäen laaksoja, olivat metsän eläimet lähteneet liikkeelle asunnoistaan. Mutta hän, jota ei vähääkään näyttänyt liikuttavan se salaperäinen elämä mikä kuohui tuossa tutunomaisessa hämärässä, hän joka oli haudattuna Kiimäen kallion koloon, mistä aamulla oli salametsästäjä Simpan koiran ahdistamana hakenut turvapaikan itselleen, hän ei vähääkään valmistunut ottamaan siihen osaa, niinkuin tapansa oli joka ilta ollut. Ei siihen kumminkaan ollut syynä aavistus siitä, että oli hyödytöntä lähteä kiertelemään läheisessä metsässä pitkin lehdistöjä, sillä kettu kyllä tietää, että kirkkaina ja tuulisina kuutamoiltoina lähtevät arat jänikset, joita kuunvalo pettää ja oksien kahina pelottaa, lymypaikoistaan vasta sangen myöhään yöllä. Eikä siihen myöskään ollut syynä tuulen kohina puissa, sillä vanha, tarkkakorvainen

metsäneläjä osaa kyllä hyvin erottaa ihmismelun metsänäänistä. Ei ollut myöskään väsymys antanut aihetta tähän pitkälliseen mietiskelemiseen, tähän outoon toimettomuuteen, koskapa hän oli levännyt koko päivän, ensin pitkällään kuin kuollut, perin väsyneenä raivokkaasta takaa-ajosta jonka esineenä oli ollut, sitten kokoonkääriytyneenä, hieno musta turpa takakäpälien varassa, suojassa kaikelta kiusalliselta, pistävältä.

Nyt hän pysyttelihe kuin kivettyneenä samassa asennossa, jalat taivuksissa mahan alla, silmät puoleksi ummessa, korvat pystyssä, ja antoi aivojensa läpi kulkea tunnelma- ja kuvasarjan, vaistomaisen, salaperäisen ja sangen johdonmukaisen, joka piti hänet virkeänä. Eikä mikään häirinnyt hänen ajatustyötänsä siellä kallionkolossa, minne hän oli kapeasta halkeamasta tunkeutunut.

Tämä Kiimäen luola ei ollut Mikko Repolaisen tavallinen asunto: se oli kuin linnantorni, josta piiritetty etsii viimeistä turvapaikkaa äärimmäisen vaaran uhatessa.

Vielä tänään oli hän aamunkoitteessa vaipunut uneen vadelmapensaikossa, samalla paikalla, missä hän voimakkailla hampaillaan oli purrut poikki selkärangan jäniksenpojalta, joka oli lymypaikkaan tullut, ravitakseen itsensä sen lihalla. Hän torkkui siellä, kun Simpan koiran Pyryn kulkunen herätti hänet säälittä siitä unenhorroksesta, johon hänet leppeä keväinen aurinko ja tyydytetyn ruokahalun rauha olivat vaivuttaneet.

Kaikkien seudun koirien joukossa, jotka vuorotellen syysaamujen hämärässä ja syyssateiden tur-

vin olivat häntä ajaneet, ei Mikko Repolainen tuntenut itsepäisempää vihollista kuin Pyry. Hän tiesi kalliiden ja kovien kokemuksiensa nojalla, että tuohon viholliseen viekkaus ei tehonnut. Heti kun Pyryn haukunta tai sen kulkusen ääni ilmaisi vihollisen lähestymistä, lähtikin kettu kiitämään suoraan eteenpäin sellaista vauhtia minkä hermostuneet käpälänsä sallivat. Eksyttääkseen Simppaa kulki hän vastoin kaikkien kettujen vaistoa ja vastoin tapojaan kauas, tehden äärettömän pitkän kierroksen; kulki pitkin teitä kuin jänis; riensi sitten, käännyttyään Kiimäkeen päin, täyttä vauhtia alas kiviröykkiötä pitkin, joka päätyi hänen pesälleen, varmana siitä, etteivät hänen käpälänsä olleet jättäneet viholliselle riittäviä tienmerkkejä perille asti.

Tämä se oli hänen viimeinen temppunsa, jota ei vielä mikään ikävä tapahtuma ollut saanut häntä muuttamaan, ja tänään se oli onnistunut kuten tavallisesti. Mutta Mikko Repolainen ei kuitenkaan ollut rauhallisella mielellä, sillä hän oli näkevinään noin kymmenkunnan harppauksen päässä polulta, pyökkipuun rungon taakse piiloutuneena Pyryn omistajan, salametsästäjä Simpan muodon.

Mikko Repolainen tunsi hänet hyvin. Mutta tällä kertaa hän ei ollut vavahtanut pyssynpamausta, joka aina ilmaisi näiden kahden vihollisen yhteenjoutumista; hän ei ollut kuullut korvissaan tuulennopeiden ja vihlovien lyijyrakeiden vinkunaa, joiden puremat, talvisesta turkista huolimatta, ovat polttavampia ja syvempiä kuin orjantappuranokaiden pistokset. Hän oli epäluuloinen, ja hänen asemansa epävarmuus synnytti mielessä salaista levottomuutta,

herättäen pahoja aavistuksia, jotka pakottivat hänen pysymään luolassa lähellä aavistamaansa vaaraa, ennenkuin kova välttämättömyys häntä vaatikaan sinne jäämään.

Hautautuneena mahdollisimman syvälle kallionpohjaan, oli hän huomannut epäiltäviä ääniä, jotka kylläkin saattoivat syntyä vain niiden kivien vierimisestä, joihin hänen käpälänsä olivat koskeneet. Mutta outo rakennus, jota hän ei milloinkaan ollut huomannut, tuntui kumoovan tämän järkeenkäyvän selityksen.

Mikko Repolainen vainusi pyydystä. Mikko oli Simpan vanki.

II.

Näytti siltä, kuin hän olisi lopen tylsänä unohtunut kivettyneeseen asentoonsa, mutta nytkähtelevät etukäpälät, pystyt korvat, jotka sävähtivät jokaista meluisampaa ääntä mikä yön pimeydessä kuului, silmien tuokioittain salamoiva tuli, joka välähteli pitkänsoikeassa silmäterässä puoliavoimen silmäluomiverhon takana, ilmaisivat, että koko hänen olentonsa valvoi jännitettynä.

Vanhan kulkurin syvää mietiskelyä kesti koko yön. Eipä hänellä muutoin ollutkaan pakko lähteä liikkeelle. Hänen vatsansa, tottuneena usein sattuviin pitkiin paastoihin, yllytti häntä päinvastoin, riittävästi ravittu kun oli aamullisella jäniksenlihaaterialla, jäämään oivalliseen turvapaikkaan, joka niin usein oli hänelle elämänsä vaaranhetkinä suonut suojan.

Vaikka yö tarjosi hänelle apuansa, oli hän liiaksi epäluuloinen käyttääkseen hyväkseen sen hiljaisuuden ja pimeyden pettävää suojelusta. Hän odotteli koittavaa aamuhämärää, uskoen sen mukana ilmaantuvan jotakin uutta, joka varmentamalla hänen epäluulojaan tai vahvistamalla hänen toiveitaan saisi hänen ratkaisemaan, mihin menettelytapaan oli ryhdyttävä.

Tunnit kuluivat. Kuun valo kävi yhä kirkkaammaksi, ja tässä valossa esiintyivät puunoksien hahmot mustina tummaa taivasta vasten, ja paisuneet silmikot oksanhaarojen hienonhienossa päässä muodostivat ikäänkuin metsää peittävän kevyen harson.

Pitkät rivit lakastuvia lehviä, jotka halonhakkaajat olivat nesteen noustua hakanneet puista ja latoneet vierekkäin, jatkuivat silmänkantamattomiin.

Rastaat, jotka hämärissä kilpaa riemuitsivat ja pitivät lauluharjotuksiaan joka ilmansuunnalla, olivat aikoja sitten vaienneet. Ainoastaan tuuli pärisytti rumpuansa puissa, ja sen pärinän yli kuului sieltä täältä hiiriäispöllön ääni tai huuhkajan huuto, ja neitseellisestä maasta nousi epämääräinen, hieno ja läpitunkeva tuoksu, joka tuntui ikäänkuin siemeneen kätkevän kaikki metsän tuoksut.

Aamun koittaessa ilmestyi mies, Pyry edellään. Mikko Repolainen kuuli koiran, joka oli hänestä saanut vihiä, nuuskivan luolan suulla ja salametsästäjän kiroovan synkeästi tehdessään arviota siitä, miten paljon ketunnahka, jonka hän kyllä uskoi vielä lopultakin vangitulta uhriltaan nylkevänsä, ehtisi raha-arvolleen laskea — ketut näet ovat hyvin tunnetut kärsivällisyydestään ja itsepintaisuudestaan.

Mutta työntäen punaisen kielensä pienelle ja laihalle kuonollensa, onnitteli kettuveitikka itseään siitä, että tavallaan oli välttänyt suoranaisen vaaran, ja ryhtyi miettimään keinoja, millä pääsisi pujahtamaan vihollistaan pakoon.

Ainoastaan kaksi keinoa ilmaantui: oli joko paettava tai nälän uhallakin koetettava loppuun vanginvartijan kärsivällisyys, kunnes tämä ehkä uskoisi vankinsa todellakin paenneen ja nostaisi pyydyksen pois. Tämä toinen temppu oli vain hätäkeino ja ensimäistä piti kettu aluksi parempana.

Koska pyydys esti Mikko Repolaista pääsemästä ulos kolostaan, ryhtyi hän käpälillään ja turvallaan pelonsekaisena tutkimaan vankilansa ympäristöjä. Tämä tarkastus loppui lyhyeen: kalliota takana, kalliota yläpuolella, oikealla ja vasemmalla kalliota; mahdotonta ensinkään yrittää. Alapuolella, mustahkolla maaperällä, jättivät käpäläin kynnet vähäiset jäljet: ehkäpä pelastus olikin siellä? Ja heti ryhtyi hän epätoivoisen rohkeudella ja sitkeydellä kaivamaan tätä pehmeätä maata.

Päivän päättyessä oli hän kaivanut runsaan jalan syvyisen reiän, jonka hänen ruumiinsa täytti, kun väsyneiden käpälien kynnet karskahtivat jotakin kovaa vastaan . . . siellä oli kivi. Mikko Repolainen kaivoi etemmäs . . . aina vain kiveä; hän kuopi yhä, kuopi koko yön, toivoen kalliosta löytävänsä pääsyn vapauteen . . . Vitkaan, huomaamatta nousi kalliopohja, heltiämättä ja säälimättä kaartuen, päättyäkseen luolan suulle; mutta innostuksen kuumeessa ei kettu sitä huomannut: hän kaivoi, kaivoi vimmastuneena . . . Hän kaivoi kolme päivää ja kolme yötä,

näköispainos ntamo 2012
9 789522 153371 >
www.ntamo.net